

مدرس:

خلیل عقیلی فرج

k.aghili.f@chmail.ir

دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم
دانشکده علوم قرآنی ملایر

هندسه دانش های قرآنی و حدیثی

جلسه دوازدهم

دانش های قرآنی (۱)

وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ

سِتِّ
خَدَا
رَسْتِينَ رَاسْتِينَ
شَرِيْقِينَ
صَبْرًا
رَيْشَةً
عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ
غَرَّا حَكْمَ حَيْثُ ٣٠٨٤

مروری بر مطالب جلسه گذشته

گونه شناسی متن

۱- ناسخ و منسوخ

۲- محکم و متشابه

۳- عام و خاص

۴- مطلق و مقید

۱- آشنایی با وحی

- وحی ارتباطی معنوی و ناشناخته، بین شخص پیامبر با عالم غیب است که در نتیجه آن پیام الهی به پیامبر منتقل می‌شود.
- در این ارتباط، گاه واسطه‌ای در کار است و گاهی بدون هیچ واسطه‌ای، انتقال پیام انجام می‌شود.
- در دوره معاصر، این بحث مورد توجه متفکران قرار گرفته است و تحلیل‌های جدیدی از فرایند وحی ارائه شده است که بیشتر بر اساس تجربه دینی است.

➤ وحی به معنای اشاره سریع سرعت و القای پنهانی مطلبی به دیگران آمده است.

➤ در اصطلاح دینی، ارتباطی معنوی بین پیامبران با عالم غیب است که در آن، پیام خدا به پیامبر منتقل می شود.

➤ نتیجه این فرایند، یک آگاهی قطعی است که از ناحیه خداوند، به برخی از انسان های برگزیده عطا می شود.

کاربردهای قرآنی کلمه وحی

این لفظ در قرآن کریم در موارد متعددی به کار رفته است که عبارتند از:

۱- اشاره پنهانی: مانند داستان حضرت زکریا (مریم: ۸۵)

فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ مِنَ الْمِحْرَابِ فَأَوْحَىٰ إِلَيْهِمْ أَنْ سَبِّحُوا بُكْرَةً وَعَشِيًّا

(ترجمه: پس، از محراب بر قوم خویش درآمد و ایشان را آگاه گردانید که روز و شب به نیایش پردازید.)

کاربردهای قرآنی کلمه وحی

۲- هدایت غریزی مانند هدایت طبیعی زنبور عسل

وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنْ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ

(ترجمه: و پروردگار تو به زنبور عسل وحی [=الهام غریزی] کرد که از پاره‌ای کوه‌ها و از برخی درختان و از

آنچه داربست [و چفته سازی] می‌کنند، خانه‌هایی برای خود درست کن.)

کاربردهای قرآنی کلمه وحی

۳- القای وسوسه‌ها و ترفندهای شیطانی

كَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِيْنَ الْاِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحِيْ بَعْضُهُمْ اِلَىٰ بَعْضٍ

(ترجمه: و بدین گونه برای هر پیامبری دشمنی از شیطان‌های انس و جن برگماشتیم. بعضی از آن‌ها به بعضی،

برای فریب [یکدیگر]، سخنان آراسته القا می‌کنند.)

کاربردهای قرآنی کلمه وحی

۴- الهام و القای مطلبی از جانب خداوندی به غیر پیامبران:

وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ أَنْ أَرْضِعِيهِ فَإِذَا خِفْتِ عَلَيْهِ فَأَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ

(ترجمه: و به مادر موسی وحی کردیم که: «او را شیر ده، و چون بر او بیمناک شدی او را در نیل بینداز.)

کاربردهای قرآنی کلمه وحی

۵- وحی تشریحی بر پیامبران:

وَلَقَدْ أَوْحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكَ لَئِن أَشْرَكَتَ لِيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ

(ترجمه: قطعاً به تو و به کسانی که پیش از تو بودند وحی شده است: «اگر شرک ورزی حتماً کردارت تباه و

مسلماً از زیانکاران خواهی شد.)

مباحث معاصر در حوزه متن

تا قرن شانزدهم میلادی، اعتقاد به غیبی بودن وحی، میان دانشمندان غربی رواج داشت. ولی با گسترش یافتن علوم تجربی و تفکرات مادی‌گرایی، برخی، فراطبیعی (ماوراءطبیعی) بودن وحی را انکار کردند. ابتدا آن را امری خرافی دانستند، ولی با رواج علم ارواح در سال ۱۸۴۶ در آمریکا، گروهی از آنان در حقیقت وحی تجدید نظر کرده و آن را مطابق اصول علم تجربی روان‌شناختی، حالات روانی و حس ششم انسان و نتیجه بلوغ این افراد می‌دانستند.

عده‌ای دیگر از دانشمندان غربی بر اساس تلقی یکسان‌انگاری تجربه دینی و وحی معتقد شدند که انسان مطابق طبیعت خود در پی رفع نیازهای خویش است. اما مشکلاتی مانند تبعیض در جهان طبیعت، نقص معرفتی و اخلاقی بشر، احساس تنهایی و مشکلاتی از این قبیل، اموری نیستند که دغدغه همه انسان‌ها باشند. بنابراین انسان‌هایی با روحیات متعالی که دغدغه‌های بزرگی دارند، به تدریج از اجتماع کناره‌گیری نموده و متوجه عالم بالاتر می‌شوند. آنان بر اثر انجام ریاضت‌ها و تمرین‌های خاص، واجد حالاتی می‌گردند که انسان‌های دیگر از آن محروم و بی‌خبرند. [۲۷] بر این اساس، دین، تجربه روحی و اجتماعی پیامبر است و کلام خداوند همان کلام پیامبر است. وحی تابع پیامبر است و به تبع بسط شخصیت پیامبر، بسط می‌یابد.

در دوره معاصر، مباحث جدید و تبیین‌های نوینی از پدیده وحی و فرایند آن ارائه شده است. در جهان عرب، نصر حامد ابوزید، محمد ارکون، فضل الرحمن پاکستانی، حسن حنفی، محمد خلف الله و در ایران عبدالکریم سروش و مجتهد شبستری به ارائه تفسیری جدید از وحی پرداخته‌اند.

با اینکه این دیدگاه‌ها، به یک صورت نیست و با هم اختلاف نظرهای جدی دارند، اما اکثر این نظرات، در دو چیز اشتراک نظر دارند. یکی آنکه به متون دینی، بیرون از حوزه انسانی و جدا از تاریخ و فرهنگ انسانی نگاه نمی‌شود(نه نگاه فرابشری و ماورائی) و همه می‌خواهند به گونه‌ای به نقش «انسان» در آن تأکید کنند و دیگر اینکه وحی، برگرفته از حقایق و گزاره‌ها نیست، بلکه از سنخ مواجهه و تجربه باطنی تلقی می‌شود.

منابعی برای مطالعه بیشتر (غیر امتحانی)

کتاب‌های عمومی

انتشارات	نویسنده	نام کتاب
نشر طه	محمد سعیدی مهر	آموزش کلام اسلامی (جلد ۲)
موسسه امام خمینی	محمد تقی مصباح یزدی	راه و راهنماشناسی
بوستان کتاب	محمود عبداللهی	وحی در قرآن
نشر بین المللی سازمان تبلیغات	محمد تقی مصباح یزدی	آموزش عقائد
دفتر تبلیغات اسلامی	ابراهیم امینی	وحی در ادیان آسمانی
نشر صدرا	مرتضی مطهری	وحی و نبوت

منابعی برای مطالعه بیشتر (غیر امتحانی)

کتاب‌های تخصصی

انتشارات	نویسنده	نام کتاب
نشر و توزیع کتاب	علامه طباطبایی	وحی یا شعور مرموز
پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه	محمد حسین قدردان قراملکی	پاسخ به شبهات کلامی (دین و نبوت)
مکتب وحی	سید محمد محسن حسینی طهرانی	افق وحی
نشر فرهنگ اسلامی	عبدالله نصری	کلام خدا
زلال کوثر	رضا حاجی ابراهیم	نگاهی بر بسط تجربه نبوی
پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	ابوالفضل و حامد ساجدی	رویا انگاری وحی

بِسْمِ اللَّهِ
صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ
وَالْحَقُّ

ومن الله التوفيق

Draghili.blog.ir